

Procesarchitectuur examinering doorontwikkelen tot kwaliteitsinstrument

Notitie Opbrengsten inventarisatiefase

Inhoud

1 Inleiding	3
Achtergrond van het deelproject.....	3
Doel van de inventarisatiefase.....	4
Aanpak inventarisatiefase	4
2 Bevindingen inventarisatiefase	5
2.1 Ervaringen met de huidige procesarchitectuur examinering (PE 1.0)	5
2.2 Probleemverkenning rondom het borgen van de kwaliteit van de examinering	5
2.3 (Hoe) kan een digitaal instrument bijdragen aan een oplossing voor deze problemen? ...	7
2.3.1 Een instrumentele oplossing?	7
2.3.2 Wat voor soort instrument zou een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing?	7
2.3.3 Wat vindt men van de vier geschetste denkrichtingen?	8
3 Conclusies.....	10
3.1 Algemeen	10
3.2 Hoe moet de PE 2.0 er, in grote lijnen uitzien? Voorgestelde koers.	10
3.3 Welk probleem wordt met de PE 2.0 mede opgelost?	11
3.4 Het vervolg	12
Bijlage: samenvatting van eisen, wensen en randvoorwaarden	13

1 Inleiding

Deze notitie is geschreven naar aanleiding van de eerste fase, de inventarisatiefase, van het (deel)project 'de procesarchitectuur examinering (PE) doorontwikkelen tot kwaliteitsinstrument'. Dit deelproject is onderdeel van het project 'Focus op standaarden in examinering' van de MBO Raad. Het document bevat een korte beschrijving van de aanpak en de opbrengsten van deze fase en de conclusies die we trekken uit deze opbrengsten. Hiermee willen we betrokkenen en geïnteresseerden informeren over de (achtergronden van de) keuzes die we maken ten aanzien van de koers van de rest van het deelproject.

Een voorloper van dit document is in november voorgelegd aan de klankbordgroep en de stuurgroep. Hun input is verwerkt in het huidige document.

Achtergrond van het deelproject

Het deelproject 'de procesarchitectuur examinering (PE) doorontwikkelen tot kwaliteitsinstrument' wordt geleid door CINOP, in opdracht van MBO Diensten. Het is een van de deelprojecten binnen het project 'focus op standaarden in Examinering', waarover alles te lezen is op www.examineringmbo.nl. Hier vindt u ook uitgebreide informatie over het deelproject waar deze notitie betrekking op heeft.

Aanleiding van het deelproject:

De Procesarchitectuur Examinering wordt door (ervarings)deskundigen op het gebied van examinering gezien als een goed instrument om de examineringsprocessen te beheersen. Dat blijkt bijvoorbeeld ook uit een vergelijkend onderzoek¹ dat het ECBO in 2011 deed naar de Procesarchitectuur en de uitvoeringspraktijk in de scholen. Men herkent alle procesgebieden en de praktijk in de (onderzochte) scholen sluit hier grotendeels bij aan. Echter: het instrument moet nog verder worden doorontwikkeld om de individuele instellingen beter te ondersteunen en te faciliteren bij het plannen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van de examineringsprocessen, inclusief het in – en extern kunnen afleggen van verantwoording over de mate waarin de kwaliteit van de examineringsprocessen geborgd is. Uit het eerder genoemde onderzoek van het ECBO is onder meer gebleken dat de processen weliswaar herkend worden, maar dat het borgen (verankeren) van deze processen, en daarmee de borging van de kwaliteit van de examinering, in deze scholen onvoldoende aandacht krijgt.

Doelen van het deelproject:

Het streven van het project Focus op standaarden in examinering, is uiteindelijk de basiskwaliteit bij alle instellingen bij alle opleidingen op alle examenstandaarden op orde te hebben. Belangrijk daarbij is dat de kwaliteit niet van toevalsfactoren of individuele personen afhankelijk is, maar daadwerkelijk verankerd/geborgd is in de organisatie. Betere kwaliteit(sborging) zal leiden tot minder toezichtslast, conform Toezichtkader BVE 2012.

Met het deelproject 'procesarchitectuur examinering doorontwikkelen tot kwaliteitsinstrument' streven we de volgende doelen na:

- A. Het faciliteren van de scholen om op instellingsniveau meer inzicht in en grip op de kwaliteitscyclus van de examinering te krijgen, en zo de kwaliteit van de examinering op de middellange termijn te verhogen en te borgen.

¹ Project examenprofiel, de procesarchitectuur en de uitvoeringspraktijk. ECBO, Lam en Westerhuis, juni 2011

- B. Het faciliteren van de instellingsvertegenwoordigers om in- en extern makkelijker verantwoording af te leggen over de wijze waarop men binnen de eigen school de kwaliteit van de examenprocessen borgt.
- C. Verder uitbreiden en verankeren van een gemeenschappelijke taal rondom de kwaliteit van examinering in het MBO.

Doel van de inventarisatiefase

De inventarisatiefase was de eerste fase van het deelproject en liep van juni 2012 tot en met oktober 2012. Tijdens deze fase hebben we ongeveer 140 personen vanuit het veld betrokken. Deze personen vertegenwoordigen samen bijna alle ROC's, enkele AOC's en vakcolleges en veel verschillende opleidingsgebieden. We hebben met name beleidsmedewerkers, directeuren en leden van examencommissies kunnen bereiken. De informatie die we tijdens deze fase verzamelen en de conclusies die we hier uit trekken is het fundament waarop we het kwaliteitsinstrument gaan bouwen

Doelen van de inventarisatiefase waren:

- A. Het beantwoorden van drie basisvragen:
 - 1. Moet de PE 1.0 worden aangepast en zo ja welke aanpassingen (= PE 2.0)?
 - 2. Waar loopt men tegenaan bij het borgen van de kwaliteit van de examinering?
 - 3. Welke oplossingen ziet men voor deze vraagstukken?
- B. Het beantwoorden van de vraag: Hoe kunnen de PE 2.0 en het kwaliteitsinstrument PE de betrokkenen helpen bij het beter borgen van de kwaliteit van de examinering?
Doel: De contouren van het te ontwikkelen instrument schetsen op basis van globale eisen en wensen aan het instrument (of de instrumenten).

Aanpak inventarisatiefase

De inventarisatiefase kende verschillende activiteiten om input te verzamelen. We werkten van 'breed naar smal', dat wil zeggen dat ons referentiekader en daarmee onze gespreksleidraad steeds specifieker werd. Activiteiten:

1. Bureaustudie om scope van de procesarchitectuur te verkennen en om te komen tot een eerste gespreksleidraad.
2. Netwerkbezoeken (Werkgroep Werken in de Praktijk, twee netwerken examinering van Cinop, adviesgroep kwaliteitszorg MBO-raad, netwerk kwaliteitszorg MBO-diensten). Doel:
 - Beeld krijgen van de ervaringen, voorbeelden, begrippenkader en kritische succesfactoren rondom de kwaliteitsborging van de examenprocessen,
 - beeld krijgen van de ervaringen met de huidige PE, wensen, eisen en behoeftes peilen ten aanzien van de instrumenten (PE 2.0 en kwaliteitsinstrument PE),
 - aanscherping gespreksleidraad
3. Diepte-interviews: 8 gesprekken met verschillende functionarissen (beleidsmedewerkers, lid CvB, secretarissen centrale examencommissie, projectleider) van ROC's en de AOC-raad. Doel: input verzamelen voor het te ontwikkelen instrument (vorm, inhoud en proces).
4. Telefonische consultatieronde: ongeveer 20 telefonische gesprekken met functionarissen uit de overige procesgebieden van de PE (beoordelaar, vaststeller, ontwikkelaar). Doel: input verzamelen voor het te ontwikkelen instrument (vorm, inhoud en proces).
5. Consultatieronde (lijn)directeuren en (lijn)managers: gedurende een halve dag met ongeveer 30 directeuren reflecteren op 'problemen' en mogelijke oplossingen.

2 Bevindingen inventarisatiefase

2.1 Ervaringen met de huidige procesarchitectuur examinering (PE 1.0)

De huidige procesarchitectuur (de PE 1.0) – dat is de PE zoals weergegeven in de publicatie van het project Examenprofiel – vindt men bruikbaar, herkenbaar, toepasbaar en over het algemeen correct. Met name beleids- en stafmedewerkers gebruiken de PE 1.0 als referentie en soms zelfs als basis van het eigen handboek examinering (al dan niet digitaal). Ook de directeuren en managers die wij gesproken hebben ‘kennen’ allemaal de PE 1.0. Zij kijken naar de PE als een inrichtingsinstrument voor de organisatie. De personen die een rol hebben in de uitvoering van de examenprocessen (ontwikkelen, vaststellen, examineren en diplomeren) hebben doorgaans wel gehoord van de PE maar zijn vooral op de hoogte van de processen waarbij zij zelf betrokken zijn. Zij zijn minder bekend met de totale PE en de samenhang tussen de processen en procesgebieden.

Verder is opgevallen dat het ‘grijze’ procesgebied – het procesgebied van de kwaliteitsborging – het minst bekend is. Met name bij de groepen directeuren en managers, en de groep betrokkenen bij de uitvoering, ging het bij de inventarisaties vaak over kwaliteit van examinering in plaats van kwaliteitsborging examinering. Dat ligt in lijn met de constatering die gedaan is in de aanloop van dit deelproject; in de examenorganisaties is men nadrukkelijk bezig met Plannen(Plan) en uitvoeren (Do) terwijl het evalueren (Check) en bijstellen (Act) vaak achterwege blijven. En juist in het rondmaken van deze Plan-Do-Check-Act cyclus ligt de sleutel tot kwaliteitsborging. Daarnaast is het voor veel mensen niet duidelijk wat nu precies kwaliteitsborging van examinering is. Het wordt vaak ervaren als een wat vaag begrip. Ook waar men wél een duidelijk beeld heeft van dit begrip en de implicaties ervan voor de examenorganisatie vindt men het regelmatig lastig om dit op instellings-, sector- of teamniveau duidelijk te maken en iedereen te bewegen er naar te handelen.

2.2 Probleemverkenning rondom het borgen van de kwaliteit van de examinering

Ten eerste hebben we geïnventariseerd of de betrokkenen in de MBO-instellingen vinden dat er in hun instelling sprake is van een probleem rondom de borging van de kwaliteit van examinering. Grofweg lijken er twee groepen te zijn: zij die vinden dat er geen probleem is, en zij die wél een probleem ervaren. Tot de eerste groep behoorden voornamelijk de mensen die in de examenprocessen een uitvoerende rol hebben in de rol van bijvoorbeeld lid van de examencommissie, constructeur of vaststeller. In de tweede groep zitten met name de managers/directeuren (er was in een van de bijeenkomsten bijvoorbeeld geen enkele manager of directeur die zijn hand op stak bij de vraag ‘bij wie is de kwaliteit van de examinering volledig geborgd?’) en de beleids- en stafmedewerkers. Het kwam regelmatig voor dat binnen dezelfde instelling uiteenlopende meningen bestonden over de vraag of er al dan niet een probleem is.

Zoals gezegd ervaren beleidsmedewerkers en directeuren doorgaans wel een probleem: Het rondkrijgen van de PDCA-cyclus is voor hen inderdaad nog niet op orde: met name de Check (het evalueren) en de Act (het bijstellen/handelen op basis van de check) komen nog niet goed van de grond. In hoofdlijnen loopt men aan tegen de volgende, veelal met elkaar samenhangende thema's (in willekeurige volgorde):

Thema	Toelichting
1. Duidelijke examenprocessen, stappen en afspraken	<ul style="list-style-type: none"> Hoe de examenprocessen moeten verlopen, volgens welke stappen en binnen welke afspraken is niet altijd goed vastgelegd De vastgelegd afspraken zijn niet altijd bekend bij betrokkenen
2. Rollen, taken en verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> Rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn niet duidelijk beschreven Rollen, taken en verantwoordelijkheden zijn niet duidelijk gecommuniceerd Verantwoordelijkheden worden niet 'gevoeld'. Dit speelt op ieder 'niveau' van de organisatie.
3. Cultuur en gedrag	het maken en nakomen van afspraken ten aanzien van de kwaliteitsboring van examinering is heel moeilijk. Er wordt veel gemarchandeerd, binnen alle processen van de procesarchitectuur. Ook het sturen op het nakomen van afspraken gebeurt niet overal naar tevredenheid.
4. Kwaliteitsbewustzijn	Goede examinering wordt door de mensen in de uitvoeringsorganisatie (assessoren, vaststellers en cetera) minder belangrijk gevonden dan door de directie, het management, de beleidsmedewerkers en de examendeskundigen.
5. Deskundigheid betrokkenen	<ul style="list-style-type: none"> Het is niet duidelijk welke deskundigheid vereist/gewenst is om het borgen van de kwaliteit te organiseren, uit te voeren en te regisseren. Op alle niveaus twijfelt men er aan of degenen die een rol/taak hebben in de examenprocessen (inclusief het aansturen daarvan) deskundig en professioneel genoeg zijn om de kwaliteit te borgen. <p>Op directie/managementniveau noemt men met name de deskundigheid van de uitvoerders als probleem. De beleids- en stafmedewerkers zijn niet altijd overtuigd van de professionaliteit van het management/de directie rondom het verbinden, overzien en aansturen van de examenprocessen.</p> <p>Het thema deskundigheid komt ook naar voren bij vragen die specifiek over het Evalueren en Bijstellen (Check- Act) gaan: zo wordt genoemd dat men niet weet hoe de kwaliteit van exameninstrumenten geanalyseerd en geïnterpreteerd wordt en worstelt men bijvoorbeeld met de vraag op welke manier er <i>tijdens</i> de examenprocessen gemonitord kan worden of de processen goed verlopen.</p>
6. Middelen	Men ervaart het borgen van de kwaliteit van examinering als een tijdrovende klus waarvoor niet altijd genoeg mensen beschikbaar zijn en waarvoor niet altijd tijd beschikbaar is. Men weet niet goed welke keuzes te maken of waar concessies te doen en ervaart veel bureaucratie (veel onnodig papierwerk, onduidelijke vindplaatsen van de documenten, onduidelijkheid over wat men moet laten zien om verantwoording af te leggen)

Tabel: Opbrengsten inventarisatie: waar loopt men tegenaan bij het borgen van de kwaliteit van de examinering (willekeurige volgorde).

2.3 (Hoe) kan een digitaal instrument bijdragen aan een oplossing voor deze problemen?

In de inventarisatiefase hebben we de vraag voorgelegd op welke manier een digitaal instrument kan bijdragen aan de oplossing van de door hun geschetste problemen rondom de kwaliteitsborging. In het begin van de inventarisatiefase hebben we de vraag heel open gelaten totdat we de betrokkenen een viertal 'denkrichtingen' konden voorleggen. Hieronder beschrijven we wat de reacties waren van de betrokkenen.

2.3.1 Een instrumentele oplossing?

Er werd wisselend gereageerd op de vraag op welke manier een digitaal instrument zoals de PE kan bijdragen aan een betere kwaliteitsborging examinering. Met name een deel van de beleids- en stafmedewerkers en de personen met uitvoerende taken geeft aan dat de kern van het probleem niet ligt aan de instrumentele kant, maar aan de mens-kant. De primaire oplossingsrichting ligt wat betreft deze mensen dan ook niet in een instrument. Dat gezegd hebbende vindt men wel bijna unaniem, dat een instrument een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van de kwaliteitsborging.

2.3.2 Wat voor soort instrument zou een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing?

In de inventarisatiefase hebben we aanvankelijk de open vraag gesteld welk type instrument een bijdrage zou kunnen leveren aan de geschetste problemen rondom kwaliteitsborging. Hieronder is per 'groep' beschreven wat de geuite wensen zijn. De groepen zijn overigens niet duidelijk afgebakend: in alle groepen zaten ook personen die eigenlijk tot een andere groep gerekend moeten worden.

Beleids- en stafmedewerkers:

Deze groep mensen wenst een instrument

- Waarmee men transparant of zichtbaar kan maken wat de stand van zaken is rondom kwaliteitsborging examinering / de kwaliteitscyclus (inzage in sterke punten en verbeterpunten).
- Waarin afspraken kunnen worden verwerkt die MBO-instellingen samen gemaakt hebben over examinering.
- Waarmee zichtbaar wordt wat de consequenties zijn van het niet naleven van de afspraken.
- Waarin beschikbare standaard protocollen en/of checklists per onderdeel te vinden zijn, met ruimte voor het uploaden van eigen bestanden.
- Waarmee de scholen onderling kennis over kwaliteitsborging kunnen uitwisselen.
- Waarin de grijze schil expliciet gemaakt is (operationalisatie van kwaliteitsborging examinering).
- Waarin de relatie tussen de standaarden van de Inspectie zoals verwoord in het nieuwste toezichtskader (BVE 2012) en de PE duidelijk worden gemaakt.
- Waarin voor iedereen zichtbaar is wie wanneer verantwoordelijk is voor welke stap in het proces.
- Waarin zichtbaar wordt wie waarvoor geschoold / bevoegd is.
- Dat fungeert als workflowmanagementsysteem (wens van kleine groep). Dit instrument geeft ook inzicht in de voortgang van de processen: een dashboard (signaleringssysteem). Mensen weten niet altijd welke processtappen er zijn of vergeten dit. Een dergelijk systeem werkt alleen als men in de onderwijsinstelling toch bezig is met het inrichten van systemen.

- Een meerderheid van deze groep personen is tegen een systeem dat de workflow afdwingt. Want: mensen weten altijd onder verplichte processtappen uit te komen, waardoor dit instrument er niet voor zal zorgen dat de kwaliteit beter geborgd wordt. Andere bezwaren betreffen de koppelmogelijkheid met de eigen systemen en de uitvoerbaarheid. In twee gesprekken kwam naar voren dat een dergelijk systeem wel degelijk kan bijdragen aan het monitoren en sturen van het handelen van mensen/het nakomen van afspraken als een manier om de kwaliteit beter te kunnen borgen.

Betrokkenen bij de uitvoering van de examenprocessen:

Deze groep mensen wenst een instrument

- Dat als landelijke database fungeert waarin documenten (stroomschema's, formats, checklists, evaluatieformulieren et cetera) gehangen worden die voor elke MBO-instelling van toepassing zijn.
- Dat fungeert als digitaal handboek examinering dat op een centrale plaats vindbaar is voor alle betrokkenen.
- Dat inzicht geeft in wat borging is.
- Idee van één van de geïnterviewden: 'een systeem dat het examenproces van A tot Z beheerst. Inlogcode per instelling en met die code kan ook de inspectie inloggen. Op centrale plek alles archiveren, landelijk geregeld dus soort van landelijk archief. Mogelijkheid om vinkjes te zetten welke stap afgerond is. Uiteindelijk komt het bij examencommissie terecht en die hangt producten in het landelijk archief. Er zijn verplichte onderdelen die hierin moeten komen, bijvoorbeeld het OER'.

(Lijn-)directeuren en management:

Deze groep mensen wenst een instrument

- Waarin de eisen van de inspectie gekoppeld zijn aan het kwaliteitsinstrument.
- Dat inzicht geeft in de bestaande scans en overige instrumenten van de andere scholen.
- Dat duidelijk maakt hoe de PDCA er uit zou moeten zien.
- Dat fungeert als een landelijk format van een OER.

2.3.3 Wat vindt men van de vier geschetste denkrichtingen?

Met de input uit de algemene vragen is een viertal 'denkrichtingen' opgesteld, ofwel vier beschrijvingen van een mogelijk instrument (zie kader).

A. Afspraken spiegelen, maken en vastleggen

Procesarchitectuur digitaal uitgewerkt in voorbeeldafspraken per processtap. De instellingen kunnen de eigen afspraken hiermee vergelijken om deze te herijken, aan te vullen of te veranderen. Deze afspraken kunnen digitaal worden vastgelegd in de eigen digitale versie van de uitgewerkte PE.

+ Aanwijzingen voor het proces om te komen tot *goede* afspraken. Dat zijn afspraken die verankerd zijn in het bewustzijn, de cultuur en het handelen van de medewerkers.

B. Zelfevaluatie/reflectie-scan

Een digitale scan met vragen die verschillende betrokkenen uit (en buiten?) de organisatie invullen. Hieruit komt een overzicht van de zaken die al wél en de zaken die nog niet op orde zijn op weg naar een geborgde examenkwaliteit. De scan geeft de betrokkenen inzicht in wat 'kwaliteitsborging examinering' nu concreet inhoudt en wat de eigen situatie is. Hieraan kunnen acties gekoppeld worden.

C. Inzicht door Beeld en Geluid

Een digitaal instrument dat duidelijk en concreet maakt hoe de processtappen van de procesarchitectuur in elkaar zitten, hoe deze samenhangen en wat de consequenties kunnen zijn van het al dan niet nemen van borgingsmaatregelen (zoals het nakomen van afspraken). Bijvoorbeeld in de vorm van een game of door middel van filmpjes.

D. Beheersen van de 'workflow'

Een digitaal systeem of een digitale omgeving waarin de betrokkenen in de instelling werken. Het afronden van handelingen in het ene procesgebied zijn voorwaardelijk om te kunnen beginnen aan de volgende taak. Bijvoorbeeld: een examen kan pas worden gepubliceerd op het moment dat de vaststellingscommissie het examen officieel heeft vastgesteld in het systeem. Hiermee wordt de workflow beheerst en kan men laten zien dat volgens de afgesproken procedures is gewerkt.

Kader: 4 denkrichtingen

In het netwerk kwaliteitszorg (38 staf- en beleidsmedewerkers, zwart) en in een bijeenkomst voor directeuren (20 lijndirecteuren en lijnmanagers², groen) is gevraagd wat zij vonden van de voorgestelde denkrichtingen. Zij hebben cijfers gegeven aan de denkrichtingen en opmerkingen geplaatst. De denkrichtingen kregen de volgende gemiddelde cijfers³:

Denkrichting	Gemiddelden (zwart/boven: netwerk kwaliteitszorg, groen/onder: directeuren)
A: Afspraken spiegelen, maken en vastleggen	7,5 7,1
B: Zelfevaluatie/reflectie-scan	6,6 6,4
C: Inzicht door Beeld en Geluid	5,3 4,6
D: Beheersen van de 'workflow'	5,9 6

Uit de opmerkingen die gemaakt zijn bij de instrumenten blijkt dat er het meeste draagvlak is voor denkrichting A, gecombineerd met elementen uit richting B. Bovendien is er voor deze denkrichting het minste 'weerstand'. Denkrichting C vindt men 'leuk' maar niet zinvol. Over denkrichting D denkt men verschillend; er zijn voorstanders maar ook felle tegenstanders.

² 20 van de 35 aanwezige directeuren hebben schriftelijk hun reactie gegeven op de denkrichtingen

³ De gemiddelden geven wel enig inzicht maar moeten met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Zo is niet duidelijk of het ontbreken van een cijfer voor een van de vier denkrichtingen geïnterpreteerd moet worden als een '0' (volledig ontbreken van interesse in deze denkrichting) of als 'geen mening'. Ook is nog de vraag of de verschillen in gemiddelde cijfers tussen de denkrichtingen significant te noemen zijn. Daarnaast zijn met name de bij de instrumenten gemaakte opmerkingen van belang

3 Conclusies

3.1 Algemeen

Niet iedereen ervaart een probleem rondom de kwaliteitsborging examinering. Voor de opstart van dit project was er bij deskundigen en betrokkenen al consensus over dit vraagstuk: er is in het MBO-veld wel degelijk een probleem als het gaat om de kwaliteitsborging examinering. Dat was immers de aanleiding van dit deelproject (zie www.examineringmbo.nl voor de aanleiding en achtergrond van het project en de deelprojecten). Niet alle personen met een uitvoerende rol in de examineringsprocessen ervaren een probleem. Hoe kan dat? Wij formuleren op basis van de inventarisatiefase enkele mogelijke verklaringen:

- Onbekendheid met het begrip kwaliteitsborging:
Men weet of overziet niet altijd wat kwaliteitsborging examinering is en waarom het belangrijk is. Tussen de mensen die wel met het begrip bekend zijn is geen overeenstemming over wat dat dan precies inhoudt en waarom het belangrijk is
- Niet iedereen hecht veel belang aan examinering:
Als men examinering bijvoorbeeld veel minder belangrijk vindt dan het onderwijs zelf, zal men minder snel een probleem ervaren rondom kwaliteitsborging examinering.
- De eigen examenprocessen zijn als voldoende beoordeeld:
Als de eigen examinering goed verloopt en ook als voldoende is beoordeeld door de inspectie, is het niet altijd duidelijk voor mensen dat er toch sprake kan zijn van onvoldoende kwaliteitsborging.

Deze bovenstaande zaken worden ook genoemd door betrokkenen die wél een probleem ervaren. Zij noemen daarnaast problemen van uiteenlopende aard (zie paragraaf 2.2).

Deze problemen zijn grotendeels van niet- instrumentele aard, en kunnen dan ook slechts deels met een instrument worden opgelost. Toch bieden de reacties van de betrokkenen, en de interpretatie daarvan aanknopingspunten voor de ontwikkeling van een kwaliteitsinstrument dat gebaseerd is op de PE. We noemen dit instrument vanaf nu de PE 2.0. Met andere woorden: er is voldoende draagvlak voor de te ontwikkelen PE 2.0, al zal niet iedereen er gebruik van maken.

3.2 Hoe moet de PE 2.0 er, in grote lijnen uitzien? Voorgestelde koers.

Voorgestelde koers: om een bijdrage te leveren aan de oplossing van de geschetste problemen, op een manier die aansluit bij de wensen van de betrokkenen, kiezen we een instrument dat past binnen denkriching A (zie paragraaf 2.2.3), gecombineerd met elementen uit B. Dit sluit het beste aan bij de problemen van de betrokkenen en de wensen en behoeftes die zij hebben ten aanzien van een instrument. De andere denkrichingen vallen af omdat uit de inventarisatie naar voren komt dat men weinig behoefte heeft aan een workflowmanagementsysteem (denkriching D). Daarnaast zijn er ook felle tegenstanders van deze denkriching. Ook heeft men duidelijk weinig behoefte aan een instrument dat bijvoorbeeld door een game of filmpjes duidelijk en concreet maakt hoe de processtappen van de procesarchitectuur in elkaar zitten en hoe deze samenhangen (denkriching C).

Wel gaan een PE 2.0 ontwikkelen die er als volgt uitziet:

- De huidige procesarchitectuur wordt (verder) digitaal uitgewerkt in voorbeeldafspraken per processtap. De aangereikte voorbeeldafspraken zijn gebaseerd op een operationalisatie van het grijze procesgebied in de PE. Met andere woorden: de PE 2.0 brengt in beeld wát kwaliteitsborging examinering nu eigenlijk inhoudt en welke indicatoren (kunnen) gelden voor een 'goed geborgde examenkwaliteit'.

In de instelling kan men vervolgens de eigen afspraken vergelijken met de voorbeeldafspraken, om deze te herijken, aan te vullen of te veranderen. Deze afspraken kunnen vervolgens digitaal worden vastgelegd in de eigen digitale versie van de uitgewerkte PE.

- De procesarchitectuur examinering 2.0 bevat voorbeeldhulpmiddelen (instrumenten, formats, voorbeelden) waarmee de instellingen de kwaliteitsborging kunnen vormgeven en uitvoeren.
- De instellingen kunnen de PE 2.0 in een eigen omgeving gebruiken, vullen en aanpassen. Eigen documenten met betrekking tot de kwaliteitsborging kunnen worden geüpload.
- Bij het instrument komt een handreiking die de scholen kunnen gebruiken bij het proces om te komen tot goede afspraken en documenten.
- Instellingsvertegenwoordigers die de PE 2.0 gebruiken laten zien op welke manier zij de kwaliteitsborging examinering hebben ingericht, welke afspraken hierover zijn en welke documenten hierbij gebruikt worden.

3.3 Welk probleem wordt met de PE 2.0 mede opgelost?

Thema	Toelichting
1. Duidelijke examenprocessen, stappen en afspraken	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe de examenprocessen moeten verlopen, volgens welke stappen en binnen welke afspraken dit kan worden vastgelegd • Iedereen kan opzoeken wat de afspraken zijn
2. Rollen, taken en verantwoordelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> • Rollen, taken en verantwoordelijkheden kunnen op uniforme wijze op een vindbare plaats worden beschreven
3. Cultuur en gedrag	<p>De vastgelegde afspraken zijn een 'kapstok' voor de betrokkenen. In potentie committeert men zich aan deze afspraken, en spreekt men elkaar hier op aan.</p> <p>De bij de PE 2.0 horende handreiking geeft de scholen inzicht in hoe zij goede afspraken kunnen maken die in het handelen van de betrokkenen zijn verankerd.</p>
4. Kwaliteitsbewustzijn/ Deskundigheid	<ul style="list-style-type: none"> • Betrokkenen hebben een duidelijker beeld van wat kwaliteitsborging examinering inhoudt (+ indicatoren). In de instelling kan men uiteraard afwijkend denken over deze operationalisatie en men heeft dan ook de ruimte om eigen indicatoren te formuleren.
5. Deskundigheid betrokkenen	<p>Als de afspraken duidelijk zijn vastgelegd, kan benoemd worden wie welke rol heeft, en kan ingeschat en beschreven</p>

	worden welke deskundigheid nodig is.
--	--------------------------------------

Met de PE 2.0 ontstaat een landelijke standaard voor het begrip 'kwaliteitsborging examinering' (voorwaarde is dan wel dat de instellingen er daadwerkelijk mee werken of er ten minste mee bekend zijn).

3.4 Het vervolg

- Op basis van de conclusies en de wensen en eisen zoals benoemd tijdens de inventarisatie (zie bijlage) wordt het pakket van wensen en eisen opgesteld.
- Er zijn vier pilotscholen geselecteerd waarmee we het instrument PE 2.0 gaan ontwikkelen, testen, bouwen.

Meer informatie over het vervolg kunt u vinden in het deelprojectplan, op www.examineringmbo.nl.

Bijlage: samenvatting van eisen, wensen en randvoorwaarden

In de inventarisatiefase zijn eisen, wensen en opmerkingen geplaatst ten aanzien van het te ontwikkelen instrument. Deze zijn beschreven in de contouren van de PE 2.0. Samengevat gaat het om de volgende zaken:

Algemene functionele eisen en wensen

- Het instrument moet vooral praktisch, gebruiksvriendelijk en simpel zijn.
- Denk na over de mogelijkheid om vanuit verschillende taken in het examenproces de juiste afspraken en documenten te zien. Niet alles is voor iedereen relevant.
- Het instrument moet flexibel zijn, dat wil zeggen dat scholen er zelf inhoud aan moeten kunnen geven.
- Het moet web-based zijn, zonder kosten voor de scholen.
- Het instrument moet up to date zijn. Wetswijzigingen, kaders, documenten et cetera moeten worden bijgehouden.
- Het instrument kan ook een kennisdelingstool zijn. Denk er over na of er een functionaliteit komt waarmee instellingen in elkaars omgeving kunnen kijken of zelfs documenten kunnen uitwisselen (keuze bij de instellingen laten)

Inhoudelijke eisen en wensen

- De PE moet herkenbaar blijven
- De Inspectiestandaarden moeten gekoppeld worden of geïntegreerd worden in het instrument
- Inhoud moet herkenbaar zijn voor alle betrokkenen. Integreer (mede) daarom het begrippenkader dat eerder ontwikkeld is.
- Voeg good practices toe van instellingen die de kwaliteit van de examinering goed geborgd hebben en/of die de PE gebruiken als kwaliteitsborgingsinstrument.

Randvoorwaardelijke eisen en opmerkingen

- De scholen moeten naast instrumentele zaken ook aandacht hebben voor kwaliteitsbewustzijn en cultuur van kwaliteit. Een instrument kan alleen maar ondersteunend werken.
- Het instrument moet een service zijn, geen verplichting
- Het moet duidelijk zijn wat de toegevoegde waarde van het instrument is
- De inspectie moet achter de inhoud van het instrument staan
- Het instrument moet naast een administratief systeem van de school gebruikt kunnen worden